

Beste leerkracht,

Jullie komen binnenkort kijken naar de voorstelling 'ONZIN voor gevorderden' van theatergezelschap Fernand. Om de voorstelling vooraf te kaderen en vooral achteraf te bespreken en te verwerken in de klas, kan je gebruik maken van deze lesmap.

Reacties op de voorstelling of op de lesmap zijn steeds welkom en mogen gemaild worden naar info@fernandspeelt.be

We wensen jullie een fijne voorstelling!

Hartelijke groet,

Fernand

Onzin voor gevorderden

*“Al onze wetenschap, gemeten in het licht van de werkelijkheid, is primitief en kinderachtig –
en toch, het is het meest waardevolle dat we hebben.”*

Albert Einstein

In 1927 staat de Belgische priester-kosmoloog Georges Lemaître te roepen in de woestijn.
Hij beweert dat het heelal ooit begonnen is vanuit een klein balletje en dan een... KNAL!
Maar is dat wel zo?
En hoe kan je dat nu zeker weten als je daar zelf niet bij was?

In 2022 zit een wetenschapper met zijn twee kinderen vast in the middle of nowhere.
Op een dag vertrok zijn vrouw zonder een spoor achter te laten.
Ze besluiten om haar te gaan zoeken, tot hun auto het begeeft.
Terwijl elders misschien de wereld vergaat, zijn zij tot elkaar veroordeeld.
Daar waar de ene alles wiskundig probeert te begrijpen en bewijzen, vlucht de andere in
complottheorieën en fantasieën.
Misschien is hun moeder ontvoerd door Aliens?
Maar is dat wel zo?
En hoe kan je dat nu zeker weten als je daar zelf niet bij was?

De werkelijkheid is onnoemelijk complex.
Wie en wat moeten we geloven?
Hoe lang blijf je overtuigd van je eigen gelijk,
ook als iedereen de andere kant opkijkt?
Hoe onderscheid je waarheid van fictie,
de zin van de onzin?

Onzin voor gevorderden combineert een mysterieuze roadtrip
met het leven van Lemaître
om zo een ode brengen aan al die wetenschappers die er in geslaagd zijn
om door hun onuitputtelijke nieuwsgierigheid,
een grote koppigheid
en vooral een flinke dosis verbeelding
een belangrijk stukje van de puzzel te leggen.

TEKST EN SPEL Heleen Desmet, Steven Beersmans, Bram Kelchtermans EINDREGIE Carl von
Winckelmann PRODUCTIE & DRAMATURGIE Sabien Van Moorter SCENOGRAFIE &
LICHTONTWERP Gilles Pollak TECHNIEK Bregt Janssens ORIGINELE MUZIEK Lucas Heytens, Jan
Van Balen, Heleen Desmet

Over het gezelschap

Het theatergezelschap **Fernand** speelt verrassende schoolvoorstellingen voor de eerste graad secundair onderwijs. Elke productie heeft als doel een breed en divers publiek te verleiden en nieuwsgierig te maken naar meer theater.

Fernand stelt hierbij het artistieke centraal en zet voluit in op wat theater onderscheidt van andere media: het verhaal ontstaat al spelend, op de adem van een live aanwezig publiek.

Fernand is een toevalstreffer. Bram, Carl, Jonas en Steven begonnen in 2017, in opdracht van 30CC, te werken aan een voorstelling over theater. Tijdens het proces werd de ploeg aangevuld met actrices Sabien en Heleen. Deze samenwerking resulteerde in de voorstelling Niet echt, wel waar. Carl nam de eindregie op zich, de vijf anderen stonden op de planken.

Het succesverhaal van Niet echt, wel waar. smaakte naar meer. Carl, Heleen, Sabien, Steven en Bram richtten eind 2019 de vzw Fernand Speelt op. Met als missie: de liefde voor theater overbrengen op 'de moeilijke' groep 12-14 jarigen.

Alle medewerkers zijn zowel actief in het brede jeugd- en volwassenentheater (bij o.a. hetPaleis, fABULEUS, BATMAT, Collectief Verlof, Het Kwartier, Studio Orka) als in het (hoger) onderwijs en de kunsteducatie (bij o.a. de opleiding drama van LUCA School of Arts, Wisper, Mooss, Koning Kevin en verschillende academies).

Tijdens de zomer van 2020 maakten ze een eenmalig uitstapje naar het avondcircuit, met een voorstelling voor de zomerprogrammatie van Leuven. Ze bewerkten Het aanzoek, een eenakter van Anton Tsjechov.

'Onzin voor gevorderden' ging begin januari 2022 in première te leuven.

Deel 1: VÓÓR HET THEATERBEZOEK

1.1 DE ALGEMENE THEATERCODES

- Theaterbezoek begint niet “als de lichten doven in de zaal”. Zeker niet in schoolverband. Een goede voorbereiding in de klas maakt de jongeren nieuwsgierig, helpt hen om met een open geest en een open blik de voorstelling bij te wonen.
- Bij die voorbereiding is het – naast het nieuwsgierig maken naar de voorstelling zelf – belangrijk de jongeren voor te bereiden op hun rol als publiek. Zeker als de jongeren nog jong zijn en geen of weinig ervaring hebben met theaterbezoek. M.a.w. kennen ze de gedragscodes die gangbaar zijn in theater? Kunnen ze in dit verband bijvoorbeeld verschillen en overeenkomsten aanhalen tussen een bezoek aan de cinema en in theater?
- In theater is de live aanwezigheid van de acteurs hierbij erg belangrijk. Waarom zou je bijvoorbeeld in een cinemazaal wel een zakje popcorn mogen oppeuzelen en waarom mag dat niet tijdens een theatervoorstelling? (Het is niet enkel storend voor wie naast de snoeperd zit, het kan ook erg storend zijn voor de acteurs.) In theater is – naast de kwaliteit van het theaterstuk en de acteerprestaties van de acteurs – de wisselwerking tussen de zaal en de acteurs immers mee bepalend voor het welslagen van de voorstelling.
- Bespreek met de jongeren ook dat in het begin van de voorstelling de zaallichten uit zullen gaan en de spots daarna op de acteurs worden gezet. Hoewel het zaallicht bij voorstellingen voor kleine jongeren bij voorkeur zacht gedimd wordt, terwijl de speellichten aangaan, wekt dit bij sommige jongeren een schrikreactie of de foutief aangeleerde reactie van te beginnen gillen. Het moment waarop het zaallicht uitgaat, is net het moment voor het publiek om tot rust te komen en de zintuigen te scherpen. Het moment om je nog even goed in je stoel te nestelen, je oren en ogen goed open te zetten en te genieten van wat er te zien en te horen valt.
- Leerkrachten kunnen best tussen de jongeren in gaan zitten. Zo is het makkelijker om de jongeren weer tot rust aan te manen als ze even verstrooid zijn geraakt. Spreek bijvoorbeeld ook van tevoren met je collega's af welke jongeren je dicht bij je in de buurt laat zitten.
- vergeet u niet uw GSM uit te zetten voor u de zaal binnen gaat. Het nemen van foto's verstoort de voorstelling: op eenvoudig verzoek kan je foto's verkrijgen via info@fernandspeelt.be.
- Misschien iets over wat de spelers zelf aangenaam vinden: het is leuk om een publiek voor je te hebben dat aandachtig is, ontspannen, nieuwsgierig, een publiek dat goesting heeft en dat durft te reageren. Er mag wel een zekere discipline zijn (Leerlingen hoeven niet te gillen als het licht uitgaat), maar de Leerlingen moeten ook niet onder zulke politiecontrole te staan dat ze geen kick meer durven geven. Leerkrachten die tijdens de voorstelling roepen “Nina zwijg nu toch een keer!” zijn soms storender dan de Nina in kwestie.

1.2 AAN DE SLAG MET DE JONGEREN IN DE KLAS.

Misschien kan u ook beginnen met uzelf (en daarna eventueel de klas) een aantal vragen te stellen.

- Hoe bereidt u zichzelf voor als u naar een voorstelling gaat?
- Gaat u vaak naar dans of theater? Waarom gaat u zo vaak (of zo weinig)?
- Gaat u liever alleen naar een voorstelling of liever met vrienden?
- Hoe kijkt u naar theater, naar dans, naar beeldende kunst? Wilt u alles begrijpen of wordt u ongemakkelijk van te veel duiding? Heeft u een verhaal nodig?
- Duikt u gemakkelijk onder in een voorstelling of een verhaal? Of bent u snel afgeleid?
- Kijkt u in een museum vooral naar de kunstwerken of eerder naar de naamplaatjes?
- Hebt u een eigenzinnige smaak of volgt u vooral grote namen?
- Kickt u op bovenmenselijke virtuositeit of heeft u meer aan een klein verhaal?
- Welke houding van uw leerlingen vindt u aangenaam in het theater?

Bovenstaande vragen zullen de meest uiteenlopende antwoorden opleveren en geven meteen aan hoe verschillend de voorstelling ontvangen zal worden door u en door elk van uw leerlingen.

Wat kan je op voorhand meegeven over de voorstelling?

De voorstelling werd speciaal voor jongeren van de 1ste middelbaar gemaakt.
Het stuk werd door de spelers zelf geschreven en gemaakt.

Over de VORM:

Verwacht je niet aan een rechtlijnig verhaal. Het leuke aan theater is dat je veel meer dan in film & televisieseries kan spelen met vorm en stijl.

De drie acteurs spelen samen maar liefst 14 personages, en springen voortdurend in tijd en plaats. Kostuumwissels en décorchangements gebeuren voor het oog van het publiek en worden niet verstoep. Dit is niet om het publiek op de zenuwen te werken en te verwarren, maar juist om het spannend en entertainend te maken.

Het is dus zeker niet erg als je in het begin nog niet alles snapt.

Laat het stuk maar gewoon over je heen komen.

Op het einde komt -hopelijk- alles samen.

Over de INHOUD:

Bij het creëren van dit stuk hadden we steeds twee uitgangspunten voor ogen:

We wilden iets vertellen over de **schoonheid van wetenschap**.

We willen met de voorstelling laten zien dat wetenschap in de eerste plaats het resultaat is van verbeelding en fantasie en pas in de tweede plaats van experimenten, metingen, wiskunde en strenge deducties. Wetenschap is dus vooral een visionaire bezigheid. Wetenschappelijk denken vraagt het vermogen dingen op een andere manier te zien dan daarvoor.

Twijfel is een motor naar meer kennis. Als we die niet toelaten was de aarde nog altijd plat

Daarnaast gaat de voorstelling over hoe wij als mensen **omgaan met de complexe werkelijkheid, hoe onze intuïtie soms serieus kan botsten met de wetenschap**. Over hoe sommigen zich graag laten leiden door dromen en illusies, terwijl anderen alles willen begrijpen en ieder mogelijk mysterie willen ontrafelen.

We willen met onze voorstelling aanzetten tot kritisch denken. Het is immers een krachtig medicijn tegen onzin.

Mogelijke insteken voor klasgesprek of activiteiten in de klas:

- Welke informatie vertrouw je?
- Vind je het belangrijk dat er bewijzen zijn voor een bewering of niet?
- Denk jij dat wij mensen een zesde zintuig hebben?
- Heb je ooit iets een tijd geloofd waar je vervolgens volledig bent van afgestapt?
- Is er leven na de dood? Waarom denk je dat?
- Sta je anders tov de dingen die op social media ziet dan tov wat je leert op school?
- Geloof jij alles van wat je ouders je vertellen?

Wanneer u graag nog wat dieper in wil gaan op kritisch denken met jongeren dan is dit een interessant achtergrondartikel.

<https://www.klasse.be/257728/kritisch-denken-een-krachtig-medicijn-tegen-onzin/>

Deel 2: NA HET THEATERBEZOEK

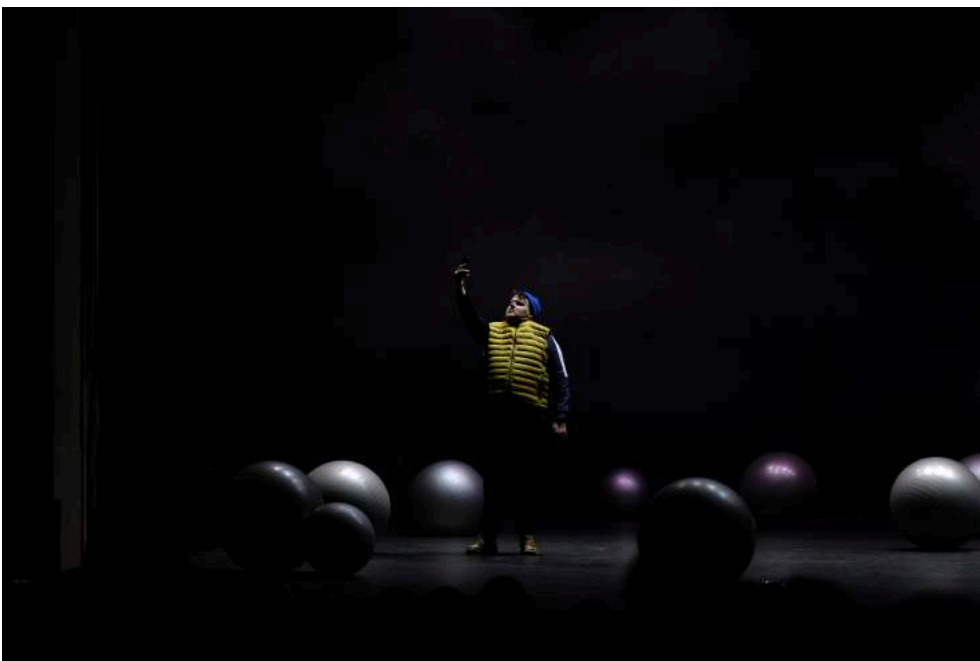
2.1 KLASGESPREK

Na de voorstelling is het belangrijk dat de Leerlingen hun indrukken kunnen ventileren. Soms gebeurt dat heel spontaan, misschien al op de bus terug naar school of in de klas in een nagesprek. Of misschien inspireerde de voorstelling jou als leerkracht om nadien met de Leerlingen nog aan de slag te gaan of zit je hoofd al vol vragen om een klasgesprek te beginnen n.a.v. de voorstelling.

Een klasgesprek over de voorstelling begint best niet met de vraag “wat vond je ervan”? Het nadeel van zo’n openingsvraag is dat de Leerlingen meteen gedwongen worden om een stelling in te nemen. Soms bepalen de gangmakers van de klas dan onmiddellijk de opinie van de rest van de leerlingen. Het is efficiënter om eerst beschrijvend te werk te gaan, zodat de leerlingen vooral zich weer voor de geest kunnen halen wat ze precies gezien hebben. Daardoor krijgen ze vanzelf een genuanceerder oordeel. De Leerlingen zullen doorheen het gesprek vanzelf aangeven wat ze wel of niet boeiend vonden, wat ze al dan niet begrepen, ... Het is ook belangrijk om de interpretatie van de voorstelling zoveel mogelijk open te houden. Het gesprek hoeft zeker niet te eindigen met één collectieve slotverklaring.

Hieronder alvast enkele suggesties voor het nagesprek:

- Welke scènes/ personages hebben de leerlingen geraakt/ zijn hen bijgebleven. Waarom?
- Welke elementen in de voorstelling hadden extra vertelwaarde en hoe werden die door de leerlingen geïnterpreteerd of gelezen? Wat is bijvoorbeeld de symbolische waarde van het decor?
- De makers stopten bewust verschillende theater-genres in de voorstelling. Welke heb je allemaal gezien? (Antwoord: lezing, talkshow, Quiz, psychologisch drama, musical, het vertellen van een mop)
- Heeft de voorstelling je kijk op wetenschap veranderd?

2.2. FEIT OF FICTIE?

- George Lemaître heeft uiteraard echt bestaan en was wel degelijk de grondlegger van de oerknaltheorie. Hij had ook effectief geen groot talent om zijn ideeën te verspreiden en zijn theorie bleef dan ook lang onder de radar. Het duurde tot 1966 eer Lemaître – op zijn sterfbed – mocht beleven dat de ontdekking van kosmologische achtergrondstraling leidde tot een hernieuwde belangstelling voor zijn theorieën en voor de nu vrijwel unanieme aanvaarding van zijn oerknalhypothese. Hij kreeg echter nooit een musical over zijn leven.
- Lemaître heeft de term 'big bang' niet zelf bedacht en had er een hekel aan, hoewel zijn theorie door deze naam serieus aan populariteit won.
- Het verhaal van de chauffeur die voor één avond de lezing van zijn professor overnam, is waargebeurd. Het was wel niet de chauffeur van Lemaître maar die van natuurkundige en nobelprijswinnaar Max Planck. Door deze anekdote uit 1918 ontstond het begrip 'Chauffeurskennis'. Dit slaat op mensen die doen alsof ze iets weten. Ze hebben geleerd een show weg te geven. Ze hebben misschien een leuke stem of zien er overtuigend uit. Maar de kennis die ze verspreiden, is loos. Welsprekend strooien ze met holle frasen.
- Het heelal wordt door de wetenschap heel vaak vergeleken met een rozijnenbrood om het uitdijen bevattelijker te maken.
- De geheimzinnige stenen in Barbey-Seroux bestaan echt. Enorme rotsblokken op een oppervlakte van zo'n 400 op 40 meter en een gemiddelde doorsnede van een meter. Een eeuwenoud geologisch mysterie, want niemand weet hoe de stenen daar beland zijn. Een mysterieuze plek, waar men nu over en tussen de enorme stenen kan wandelen.

Albert Einstein en Georges Lemaître, Pasadena 1933, © Associated Press